

Nordiska språkpiloter

Evalueringsrapport

Kurs 1 Schæffergården 19-23 november 2007

Kaj Eklund

INNEHÅLL

1. Sammanfattning.....	1
2. Resultatredovisning	3
2.1. Språkpilotprojektets mål	3
2.2. Kursens mål.....	3
2.3. Webbplats.....	3
2.4. Evalueringsmetod.....	4
2.5. Har kursens målsättningar uppnåtts?	4
2.6. Rekommendationer	4
3. Bilaga: Resultatredovisning per frågeformulär	5
3.1. Frågeformulär 1.....	5
3.2. Frågeformulär 2.....	9

Nordiska språkpiloter inom skola/lärarytbildning i Norden

1. SAMMANFATTNING

Denna rapport evaluerar den första språkpilotskursen inom projektet Nordiska språkpiloter.

Kursen hölls på Schæffergården 19-23 november 2007.

Utbildningen av språkpiloter åren 2007-2008 är den första fasen i projektet, vars övergripande mål är att stärka grannspråksundervisningen i grundskolan i Norden.

Rapporten kommer tillsammans med evalueringen från de senare kurserna att utgöra grunden för språkpilotsprojektets slutrapport hösten 2008.

Språkpilotsprojektets mål

- ▶ utbilda 60 språkpiloter åren 2007-2008
- ▶ språkpiloter är aktiva lärare som även handleder lärarstuderande
- ▶ språkpiloter är aktiva förmedlare av grannspråk och/eller ett nordiskt språk som främmande språk i grundskolan
- ▶ språkpiloter är vägledare i bruket av existerande undervisningsmaterial och utvecklar praxis och metoder för undervisningen i grannspråk i grundskolan
- ▶ språkpiloter bidrar till att utveckla den praktiska delen av grannspråksmomentet i lärarytbildningen, både kvalitativt och kvantitativt

Kursmål

- ▶ rekrytera och utbilda språkpiloter
- ▶ utveckla exempel på goda undervisningsprojekt
- ▶ högklassig helhet, professionella föreläsare
- ▶ skapa identitet som språkpiloter
- ▶ didaktik och ämnesmetodik: motivering och goda undervisningsexempel
- ▶ erfarenhetsutbyte mellan deltagarna samt nätverksbygge
- ▶ aktuella nordiska utgivningar och undervisningsresurser
- ▶ nya redskap som ökar elevernas motivation

Resultat:

Rekrytera språkpiloter

- ▶ projektplanens mål uppfylls inte till alla delar
- ▶ endast hälften av deltagarna i kurs 1 är lärare som arbetar med handledning av lärarstuderande: projektplanen riktar primärt in sig på handledande lärare
- ▶ den geografiska fördelningen är ojämn: kursdeltagare per land: Sverige 2, Norge 2, Danmark 7, finska Finland 0, Svenskfinland 4, Färöarna 2, Island 3

Utbilda språkpiloter

- ▶ kursdeltagarna har uppgraderat sin grannspråksdidaktiska kompetens under kursen
- ▶ de kan efter kursen fungera som språkpiloter: fungera som resurser i grannspråksdidaktik, vägleda om användning av undervisningsmaterial etc.
- ▶ kursdeltagarna har etablerat kontakt med kolleger i grannländerna
- ▶ kursen har ökat deltagarnas motivation att arbeta med grannspråk

Utveckla exempel på goda undervisningsprojekt

- ▶ deltagarna uppger att kursen gett dem verktyg för att själva kunna utveckla konkreta undervisningsmetoder och konkret undervisningsmaterial
- ▶ före kursen har man saknat verktygen
- ▶ exempel från kursen: KIK (klassiker i klassrummet), Collaborative Learning, film, lässtrategier, nya texter

Högklassig helhet, professionella föreläsare

- ▶ deltagarna uttrycker en stor tillfredsställelse med kursens uppläggning och kvalitet
- ▶ kursinnehållet betecknas som relevant och användbart
- ▶ kursen och innehållet får betyg 3,6 av 4
- ▶ undervisning och arbetsmetoder 3,7 av 4
- ▶ föreläsare och aktiviteter 3,6 av 4

Skapa en identitet som språkpiloter

- ▶ kursen har ökat deltagarnas motivation att arbeta med grannspråk
- ▶ kursen har utvecklat deltagarnas syn på grannspråksundervisning
- ▶ deltagarna kommer att använda nordiskt material på ett annorlunda sätt efter kursen.

Didaktik och ämnesmetodik: motivering och goda undervisningsexempel

- ▶ deltagarna uppger sig ha fått mycket material och undervisningsexempel
- ▶ mera tid för didaktisk diskussion och erfarenhetsutbyte efterlystes

Erfarenhetsutbyte mellan deltagarna samt nätverksbygge

- ▶ före kursen hade endast fem deltagare nordiska kontakter
- ▶ efter kursen uppger deltagarna att de skapat kontakter till kolleger
- ▶ mera tid till erfarenhetsutbyte och grupparbete efterlystes

Aktuella nordiska utgivningar och undervisningsresurser

- ▶ deltagarna uppger att kursen gett impulser och inspiration till att använda nytt material
- ▶ kursens hemsida kan i framtiden användas för utbyte av undervisningsmaterial

Nya redskap som ökar elevernas motivation

- ▶ deltagarna uppger att kursen uppnått målsättningarna: de har fått metoder, material, inspiration och impulser

I följande kapitel redovisas evalueringsresultaten mera detaljerat.

2. RESULTATREDOVISNING

2.1. Målsättningar

Målsättningen för Språkpilotprojektet är att kvalitativt och kvantitativt stärka gransspråksundervisningen i grundskolan i Norden. Detta skall ske genom en fokuserad satsning på övnings- eller praktiklärare; erfarna grundskollärare som är aktiva på fältet och som samtidigt är lärarutbildare med ansvar för den praktiska delen av lärarstudierna.

Handledande lärare har inte tidigare identifierats som en nyckelgrupp i arbetet för en nordisk språkförståelse. De saknar ett eget utbud av fortbildning på området, och de saknar ett nordiskt nätverk. Projektet skall även resultera i att läromedel som ges ut med nordisk finansiering i högre grad än tidigare tas i bruk i skolorna och i lärarutbildningen. (se projektplanen "Nordiske språkpiloter innen skole/lærerutdanning i Norden".)

Språkpilotprojektet består inte av en isolerad kurs: målsättningen är att etablera ett nätverk av resurslärare som fungerar aktivt både i skola och inom lärarutbildning. De nordiska språkpilotererna skall kunna handleda kolleger och studenter och vara pådrivande i utvecklingen mot en bättre och effektivare gransspråksundervisning.

Projektet Nordiska språkpiloter ska utbilda 60 språkpiloter åren 2007-2008. Den första kursen hölls på Schæffergården 19-23 november 2007. De två följande kurserna hålls år 2008: våren 2008 på Hanaholmen i Helsingfors och hösten 2008 på Voksenåsen i Norge.

2.2. Kursens mål

Kursen behandlar undervisning, didaktik och ämnesmetodik i gransspråk och nordiska språk som främmande språk. Tyngdpunkten läggs vid motivering och goda undervisningsexempel. Erfarenhetsutbyte mellan deltagarna är viktigt. Trots att metodiken är olika för undervisning i gransspråk och i främmande språk har man ambitionen att ha ett gemensamt nordiskt kursprogram. Under kursen sker undervisningen gemensamt för de båda grupperna där det är relevant.

I kurserna ingår minst två moduler danska, norska och svenska. Därtill skall ingå en orientering om minst två av följande språk: finska, färöiska, isländska, grönländska, samiska.

Kursmaterialet skall omfatta nya undervisningsredskap för att öka elevmotivationen. Önskvärt att man hittar en del av undervisningsmaterialet på internet. Språkpiloterernas webbplats ingår som element i förberedelsen och genomförandet av kursen.

2.3. Webbplats

En webbplats för projektet har etablerats (se www.sprogpiloter.dk).

Den ska fungera som kontaktforum för språkpilotererna och som informationskanal för arrangörerna. Deltagarna kan utbyta undervisningsidéer och material, få hjälp till sin undervisning och ge respons på material. Det är för tidigt att i detta skede utvärdera webbplatsen, eftersom den vid tiden för kurs 1 inte tagits i bruk till alla delar.

2.4. Evalueringsmetod

Denna evalueringsrapport omfattar den första kursen på Schæffergården. Rapporten bygger på två frågeformulär och deltagande observation. Det första frågeformuläret distribuerades under kursens tredje dag och frågorna är formulerade så att de förutsätter längre svar (avsnitt 3.1). Det andra frågeformuläret distribuerades vid kursens avslutning (avsnitt 3.2). Det är kortare och innehåller frågor där man på en skala betygsätter kursens olika moment.

2.5. Har kursens målsättningar uppnåtts?

Lärare är generellt kritiska kursdeltagare eftersom de arbetar professionellt med undervisning. Den utvärdering som språkilotprojektets första kurs fått är emellertid genomgående väldigt positiv (se resultatredovisning per frågeformulär i kapitel 3).

Evalueringens enkätsvar och intervjuer visar att kursen på de flesta punkter uppnått de målsättningar som ställts upp i projektplanen. De förslag till förbättringar som kursdeltagarna ger gäller mindre justeringar: bland annat efterlyser man mera tid till diskussion och grupparbete.

Utvärderingsresultaten i korthet:

- föreläsarna får genomgående höga betyg
- kursdeltagarnas grannspråksdidaktiska kompetens har uppdaterats
- kursdeltagarna har under kursen skapat nordiska kontakter – endast fem hade före kursen ett nordiskt kontaktnät.
- kursen har ökat kursdeltagarnas motivation: entusiasm och engagemang präglade deltagarna under kursen
- kursinnehållet har uppfattats som relevant och användbart
- rekryteringen följer inte projektplanen

Rekryteringen till den första kursen följer inte projektplanen till alla delar. Dels eftersträvar man i planen en jämn geografisk fördelning bland kursdeltagarna, dels fokuserar man på aktiva lärare som även arbetar med handledning av lärarstuderande.

Kursdeltagarna fördelade sig per land så här: Sverige 2, Norge 2, Danmark 7, Finska Finland 0, Svenskfinland 4, Färöarna 2, Island 3.

Av deltagarna arbetade hälften med någon form av handledning för lärarstuderande, hälften i vanlig grundskolundervisning.

2.6. Rekommendationer

För att uppfylla de mål som ställs i projektplanen är det skäl att inför kurserna på Hanaholmen och Voksenåsen sträva efter att rekrytera fler lärare från Norge, Sverige och finskspråkiga Finland.

Likaså ska man i enlighet med projektplanen primärt rekrytera lärare som arbetar med praktisk handledning av lärarstudenter.

3. BILAGA: RESULTATREDOVISNING PER FRÅGEFORMULÄR

Nedan presenteras resultaten från de två frågeformulären. I formulären har en sammanfattning av svaren skrivits in.

3. 1. Frågeformulär I

Nordiske språkpiloter – utvärdering på Schaeffergården

En språkpilot är

- *en praktiklärare/övningsskollärare som fokuserar på grannspråken, och som inför grannspråksdimensionen i grundskolans undervisning*
- *en resursperson som kan hjälpa kolleger att planera grannspråksundervisningen och ge goda råd om material och metoder*
- *en praktikhandledare som kan bidra till att grannspråksdimensionen etableras i lärarstuderandenas praktik.*

En språkpilot skall

- *fungera som en aktiv förmedlare av nordiska språk i grundskolan*
- *vara en resurs och vägledare för kolleger i arbetet med det nordiska stoffet, och utveckla praktiska undervisningsexempel och metoder*
- *som lärarutbildare bidra till att grannspråksmomentet i lärarutbildningens praktikdel säkras både kvalitativt och kvantitativt. (Språkpilaternas hemsida: www.sprogpiloter.dk)*

1. Mitt modersmål är:

Färiska 2, norska 3 (en arbetar i Sverige), svenska 5 (4 finlandssvenskar), danska 7, isländska 3.

Kommentar: Norge, Sverige och finska Finland är underrepresenterat.

2. Jag arbetar som: [övningsskollärare, praktiklärare, modersmålslärare...]

Hälften av kursdeltagarna var ”vanliga lärare”, hälften arbetade med handledning av lärarstudenter i högre eller lägre grad.

Kommentar: Projektet blir effektivare om alla språkpiloter är lärare som arbetar med handledning av lärarstudenter.

3. Hur bedömer du/beskriver du din erfarenhet av grannspråksundervisning hittills?

Svaren på fråga 3 visar att erfarenheterna varierar. Vissa lärare har arbetat med grannspråksundervisning, andra har inte gjort det i någon större utsträckning. Tolv deltagare säger att de upplevt att de inte har tillräcklig kompetens i grannspråksdidaktik.

4. Är det något du hittills saknat i din grannspråksundervisningskompetens?

Svaren fokuserar på metod och material, men även på inspiration och impulser. En viktig aspekt som en deltagare pekar på är oklara formuleringar i läroplanerna.

Text och film samt kunskaper i grannspråken uppges även som brister.

Kommentar: Kursens innehåll svarar bra mot det som deltagarna angett som brister i fråga 3 och fråga 4.

5. Har kursen utvecklat din syn på grannspråksundervisning? På vilket sätt?

Fråga 5 besvaras jakande av en övervägande majoritet. Motiveringarna varierar och här följer några exempel: Ökad nyfikenhet. Vet vad jag har nytta av. Ny syn. Lärt mig *varför* och *hur*, vidgat horisonten. Bekräftar viktigheten. Bildar en helhet: stannar inte vid en vecka. Lärt mig många metoder. Sett nya möjligheter. Börjar tidigare. Fler infallsvinklar. Lättare komma igång. Nya didaktiska idéer. Bredd. Inspiration, och insett tidigare brister. Viktigt i global värld. Kan användas för att fokusera på eget språk

Kommentar: Så här långt överensstämmande med projektets och kursens målsättningar.

6. Kommer du att använda nordiskt material på ett annorlunda sätt efter kursen? I så fall hur?

Också fråga 6 besvaras jakande, och motiveringarna varierar. Tyngdpunkten ligger dock vid material och metod.

Preciseringarna kan se ut så här: Drama, sång. Många goda idéer, skall inspirera kolleger. Skall sprida. Förnya materialet. Textförberedelse, filmanalys. Kursens material. Material och metod, bakgrund. Film; likheter, skillnader i språk. Ljud & skrift; starta tidigare. Lärt mig att man med danska kan kommunicera med fler länder [isländsk lärare]. Film, tidningar, sång, drama. Fått material och metod och kontakter. Jämföra texter. Höjt kompetensen. Novellerna.

7. Vilka kompetenser har du utvecklat under kursen i förhållande till beskrivningen ovan: ”En språkpilot är... En språkpilot skall...”

Svaren på fråga 7 visar att deltagarna aktivt och engagerat deltagit i kursen.

Jag vill uppmuntra och stimulera. Hjälpa, orientera, vägleda. Resursperson. Sprida budskapet och ta i bruk grannspråksdidaktiken. Hoppas utveckla material och förmedla kunskap om grannspråk. Källor och material. Ge plats åt grannspråksundervisningen; introducera den i skolan. Förmedla hur viktigt det är att kunna nordiska språk; få andra att jobba med dem. Vägledare; mer kompetent nu; förmedla idéer och material; har utvecklat kompetensen. Spridning till kolleger och lärarpraktikanter; skolans ledning – inköp av material. Nu blir det lätt ge råd; presentera material. Sprida kunskap om kultur och språk till elever och kolleger; sprida teknik & material. Att levande och inspirerande överföra kunskapen om hur man kan använda sitt eget språk i samtal med andra nordbor. Material till skolan. Blir bättre lärarhandledare, mera fokus på grannspråk. Implementera de nordiska språken hos kolleger. Inspirera kolleger och sätta ett grannspråk på skolans dagordning.

8. Vilka verktyg har kursen gett dig för att utveckla konkreta undervisningsmetoder och undervisningsmaterial?

Två saker betonas här: drama och skrivövningar.

Så här har man svarat:

En tro på att man kan. Collaborative learning. KIK. Louis Jensen. Allting. Filmerna och ungdomsböckerna. Konkreta dramatis. Kontaktnät. Bra grund för fortsatt arbete. Skrivning. Idéer om vänskapsklasser och brevväxling. Text i undervisningen. Film. Lässtrategier för att förstå andra språk. Muntlig och skriftlig språkförståelse. Nya texter och hur man kan använda dem.

9. På vilket sätt kommer du att fungera som språkpilot? Hur kommer du konkret att gå vidare efter kursen?

a) i förhållande till kolleger

Svaren fördelas på följande beskrivningar: Genom att vara resurs och vägledare. Implementera i skolans årsplan biblioteket. Ska försöka få med mig kolleger och inspirera.

b) i förhållande till studenter

gransspråksdidaktiken kommer genomgående att öka; metod och material. Uppmana till gransspråksundervisning. Kulturell och historiskt viktigt med gransspråksförståelse.

10. Hade du ett kontaktnät med nordiska lärare före kursen?

15 nej, 5 ja.

11. I vilken omfattning har du under kursen fått kontakt med kolleger som du i fortsättningen kan utbyta erfarenheter med (nätverk)?

Flertalet uppgav att de fått kontakt med kolleger under kursen. De berömde speciellt deltagarlistan med e-postadresser, som underlättar kommunikationen efter kursen.

12. Har kursen ökat din motivation för att arbeta med gransspråk? På vilket sätt?

Kompetensökningen ger inspiration. Det känns inte som en plikt. Material och metoder. Diskussioner med de andra. Nytändning. Tävla med andra länder. Vi har så mycket gemensamt; det är viktigt att understryka då allt sker på engelska. Vill att unga använder sitt modersmål i kontakt med andra ungdomar i nord. Startat många tankar. Fått självförtroende. Fått kontakt med andra.

13. Har du saknat något under kursen? Vad?

Det som genomgående saknats är mera tid för grupparbete, didaktik och praktik. Svaren i det senare frågeformuläret följer samma mönster. Några har saknat en presentation av grannlänternas kultur och skolkultur.

Annat som uppges under fråga 13 är:

Mera konkreta metoder. Längre pauser. Synoptiskt material da/no/sv. Hur man undervisar i ett annat skandinaviskt land på ett annat modersmål än landets språk. Möjlighet att beställa material med text och ljud. Musik med texter.

14. Är det något av kursens moment som du upplevt som överflödigt? Vilket?

De flesta anser att momentet KIK (klassiker i klassrummet) och drama tog för mycket tid. Några ansåg att föreläsningen Ljud och skrift var alltför specifik.

Stadsrundturen upplevdes som en god idé men den lyckades inte till alla delar. Louise Jensens feedback på Elvingarna (en skrivövning) upplevdes inte som viktig. På det senare formuläret förekommer liknande svar.

15. Hur bedömer du effekten av Språkpilotprojektet?

Alla bedömer effekterna som positiva: efter kursen kommer deltagarna att fokusera mera på det nordiska. De flesta inser dock begränsningarna: det behövs fler kurser och aktiva nätverk, och satsningen måste pågå många år för att man skall uppnå resultat.

16. Vilken relevans har Språkpilotprojektet?

Få frågor har gett så här entydiga svar. Projektet betecknas som relevant och man använder här olika argument för att visa detta.

Viktigt att eleverna känner gransspråken och grannlänternas kultur. Mycket viktigt att i den amerikaniserade multimediala världen ge barn och unga en gemensam känsla av nordisk identitet.

En gåva att kunna kommunicera med inemot 30 miljoner nordiska invånare. Grundläggande viktigt, behövs mer än 60 språkpiloter. Viktigt att det även lyfts fram i skolor och läroplaner. Viktigt just nu eftersom vi är i en fas då vi riserar att förlora vår samhörighet i norden. Generationen efter oss bör lära sig nordisk språkförståelse. Återskapa den nordiska identiteten i en global värld.

17. Övriga kommentarer.

Rolig och inspirerande vecka. Gett mod att introducera grannspråk i min skola. Hemsidan mycket viktig härefter. Kanske idé att bilda grupper efter årskurser, kunde ge mera utbyte. Spännande. Ros till Lis för hennes sätt att ta emot kursisterna, hennes engagemang. God stämning. Kursisterna kunde presentera en ungdomsbok från sitt hemland i stället för att läsa noveller på förhand. Superspännande vecka. Bekräftar samhörighet. Entusiastisk ledare. Professionella föredragshållare. Vi bör mötas igen efter 2-3 år för att utbyta erfarenheter. Det motiverar och förpliktar.

3.2. Frågeformulär 2

Kursutvärdering

Språkpiloter, kurs 1. Schaeffergården 19-23 november 2007

A. Kursen och innehållet

(1 = helt av annan åsikt, 2 = delvis av annan åsikt, 3 = delvis av samma åsikt

4 = helt av samma åsikt)

1. Kursens innehåll var relevant 3,7
2. Den kompetens jag fått under kursen kan jag använda i grannspråksundervisningen 3,5
3. Kursens innehåll har motsvarat kursbeskrivningen 3,6
4. Kurslitteraturen och det övriga materialet var aktuellt 3,5
5. Informationen om kursen har fungerat bra 3,5
6. Ytterligare kommentarer till mina ovanstående svar:

B. Undervisning och arbetsmetoder

(1 = helt av annan åsikt, 2 = delvis av annan åsikt, 3 = delvis av samma åsikt

4 = helt av samma åsikt)

1. Arbetsmetoderna passade kursens innehåll 3,4
2. Föreläsarna var engagerade och stimulerande 3,7
3. Föreläsarna behärskade sitt stoff 3,8
4. Gruppens motivation var god 4
5. Ytterligare kommentarer till mina ovanstående svar:

C. Föreläsarna och aktiviteter

Hur betygsätter du föreläsare och aktiviteter?

(betygsskala: 1 = svagt, 2 = tillfredsställande, 3 = gott, 4 = utmärkt)

1. Lis Madsen 3,8
2. Arne Torp 3,9
3. Tove Ilsaas 3,4
4. Louis Jensen 3,5
5. Lena Kåreland 3
6. Tore Kristiansen 3,4
7. Christina Lindh 3,9
8. Henrik Wilén 3,4
9. Språkpiloterernas hemsida 3,4
10. Kursgården 3,8
11. Stadsrundturen 2,7

D. Övrigt

Frågorna i denna kategori överlappas delvis av frågorna i den första enkäten. Därför har alla kursdeltagare inte besvarat alla frågor i denna kategori.

1. Vilket är ditt intryck nu då kursen är slut?

Frågan besvarades av 14 deltagare. Alla svar är positiva.

Här förekommer adjektiv såsom inspirerande, nöjd, positiv, förpliktande, intressant, bra, jättebra, mycket fint, mycket spännande.

Substantiv: goda upplevelser, nya impulser och tankar, många kontakter, nya möjligheter, utmaning, diskussion på nätet.

Satser: förvalta kunskapen rätt, lärt mig mycket, etablerat spännande kontakter, skall arbeta vidare med nordiska språk.

2. Vad tyckte du bra om under kursen? Varför?

Frågan besvarades av 16 deltagare. Alla svar positiva. Hela sex deltagare lyfter fram grupparbetet som ett positivt inslag.

Andra svar är: helheten, fördelningen mellan de olika passen, mångsidigheten, en god fællesnordisk anda, fint arbete i didaktiska grupper, engagemang, energi, folks öppenhet, den goda stämningen, inspirerande diskussioner, varierande nordiska inslag, didaktik, språkhistoria.

Att vara i Köpenhamn/Danmark, att andas en annan, nordisk atmosfär, att bli fackligt uppdaterad till grannspråksundervisningen, de didaktiska delarna bäst, alla inlägg relevanta, olika input ger nya möjligheter, man lärde sig av andra.

3. Vad borde vi ha gjort annorlunda? Hur?

Frågan besvarades av 14 deltagare. Av svaren kan man utläsa att programmet var packat: speciellt mera tid för diskussioner och grupparbete efterlyses. Önskemål om mera tid för grupparbete finner vi även i frågorna 4, 5 och 6.

Fyra deltagare föreslår mera tid till diskussion i grupp.

Tre deltagare föreslår att deltagarna skall berätta om sina länders kultur och ungdom.

Två efterlyser mera arbete för att skapa och finna undervisningsmaterial; film böcker och musik.

Två efterlyste mer tid till didaktik.

Ytterligare kommentarer:

- stadsrundturen fungerade inte
- mera stödpaper (handouts)
- mer tid för utevistelse
- mindre tid till drama.

4. För att förbättra kursen föreslår jag:

De 14 svaren på denna punkt visar att kursens program upplevdes som packat, eftersom man som bättringsförslag vill ha mera tid.

Fyra deltagare föreslår mer tid så att man kan ta en promenad mitt på dagen. Ett förslag är att man inleder programmet tidigare på morgonen så att man kan hinna med en promenad på dagen.

Två deltagare föreslår tid till verksamheter utanför schemat: tid till besök i staden för att köpa litteratur, musik, film, souvenirer, äta dansk mat, tala danska.

Också tid till diskussion och eftertanke efterlyses.

Tre deltagare föreslår att föreläsarna skall använda Power Point.

Två deltagare föreslår att man skall ta mera hänsyn till främmandespråkslärare.

Två efterlyser en förhandsuppgift, t.ex. presentation av landet/utbildningssystem.

Ytterligare förslag:

- alla skall läsa *Vildanden* före kursen (Vildanden användes i ett dramapedagogiskt undervisningsexempel)
- deltagarna ska berätta om sina erfarenheter av grannspråksundervisning
- mera arbete i grupp
- föreläsningarna skall vara mer levande och mer arbetsorienterade.

5. Borde vi ha satsat mer tid på något avsnitt? Vilket i så fall?

Svaren på fråga fem följer samma linje som de tidigare svaren. 10 deltagare har besvarat frågan och deras kritiken mot kursens struktur inte förödande. Mest rör det sig om förslag till mindre förändringar som inte berör grundstrukturen. Hela sex deltagare ville ha mera tid till grupparbetet.

Två vill betona främmandespråksundervisningen vid sidan av grannspråksundervisningen.

En deltagare konstaterar att det inte gavs tillräckligt med tid till litteraturdelen: novellerna analyserades inte. En annan efterlyste mera film.

Också här efterlyses möjligheter till en promenad, en rundvandring på Schæffergården.

En deltagare påminde om möjligheten att utnyttja erfarenheten från kursdeltagarna som bor i olika nordiska länder.

6. Borde vi ha offrat mindre tid på/helt slopat något avsnitt? Vilket i så fall?

Svaren på fråga 6 visar att deltagarna är pragmatiskt orienterade: Några deltagare noterade att Klassiker i klassrummet [3 st] och drama [2 st] gavs mycket tid. Språkhistorian samt Ljud och skrift uppgavs vara intressanta, men en deltagare frågade efter nyttan. Trots att här förekommer förslag till ändringar andas svaren en positiv inställning. En deltagare svarar kort nej, en annan tackar för brett innehåll.

7. Fria kommentarer om vad du vill!

Den här frågan fick 12 svar. De återges nedan och man kan läsa ut att deltagarna är nöjda.

- Tack för bra och inspirerande kurs.
- Kunde inte ha gjort det bättre själv.
- Super, mycket lärorikt.
- Nu måste vi arbeta tillsammans vidare och se det som distansundervisning, vi måste lära varandra i fortsättningen.
- Mera instruktioner om hur man praktiskt tar sig ut till Schaeffergården, biljettinköp, pris, tider mm. Skönt med eget rum
- 20 deltagare är en god gruppstorlek, materialet ut 14 dagar före, det har varit hårt men gott.
- God kurs. Mycket spännande och givande. Jag gläder mig till att få prova idéerna.
- Det var en god vecka, inspirerande att möta nordiska kolleger.
- Superkurs.
- Flott-gott-berikande.
- Tack för några mycket fina och spännande dagar, jag ser fram emot vidare samarbete.
- Kunde man tänka sig att den språkliga tyngdpunkten på Hanaholmen är finska/svenska och kursen i Norge norska? Ingen kritik - har uppskattat få höra danska.